

**Commentariorum ac disputationum, in tertiam partem divi
Thomae tomi quinque**

Priorum vigintisex Quaestionum eius Partis expositionem complectens

Suárez, Francisco

[Köln], 1617

Articulus VII. vtrum hæc sit vera, homo factus est Deus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93775](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93775)

quia factus est hic homo. Et confirmatur, quia Deus factus est Filius Virginis: ergo factus est Iesus, & hic homo, illa enim tria nomina idem individuum significant, quamvis diverso modo. Præterea, quia, fieri hominem, significat actionem, quæ non versatur nisi circa singulare, & ratione illius dicitur de vniuersali: ergo sic Deus homo, quia fit hic homo. Denique cum dicitur Deus factus homo, ibi, homo, non supponit simpliciter aut immobiliter, vt sophista dicitur, ergo licet sub illo prædicato descendere, & designare hunc vel illum hominem, ratione cuius vera sit propositio. Sed contra. Hic homo designat suppositum, sed Deus non est factus hoc suppositum; ergo non est factus hic homo. Respondetur primò, negando maiore, sed hic homo formaliter designat hanc humanitatem vt subsistentem, seu subsistens in hac humanitate: quia de ratione huius hominis non est hoc suppositum, sed tantum subsistens in hac humanitate, & ita hic homo ex vi sue significationis hoc tantum designat, præsertim positus à parte prædicati, quod sumi solet formaliter. Deinde, quamuis hic homo diceret hoc suppositum, non tamen vt cuiusque, sed vt compositum ex humanitate, & ita potest Deus dici fieri hic homo, non quia ipsum suppositum fiat, sed quia ex supposito diuino, & humanitate fit hic homo.

Obiect. 2a

Respons.

Obiect. 3a

Respons.

Obiect. 4a

Respons.

A suos in Scripturis sanctis de Filio suo, qui factus est ei ex semine Dauid secundum carnem. Sed Christus, secundum quod homo, est ex semine Dauid secundum carnem. Ergo homo factus est Filius Dei.

2. Præterea, August. dicit in primo de Trinit. * Talis erat illa susceptio, qua Deum hominem faceret, & hominem Deum. Sed ratione illius susceptionis hac est vera, Deus factus est homo. Ergo similiter hac est vera, Homo factus est Deus.

3. Præterea, Gregor. Nazianzenus dicit in epistola ad Clodionum, * Deus quidem humanatus est, homo autem Deificatus, vel quomodo libet aliter nominauerit. Sed Deus ea ratione dicitur humanatus, quia est homo factus. Ergo homo ea ratione dicitur Deificatus, quia est factus Deus. Et ita hac est vera, Homo factus est Deus.

4. Præterea, Cum dicitur, Deus factus est homo, subiectum actionis vel mutationis non est Deus: sed humana natura, quam significat hoc nomen, homo. Sed illud videtur esse subiectum actionis, cui factio attribuitur. Ergo hac magis est vera, Homo factus est Deus, quam ista, Deus factus est homo.

Sed contra est, quod Damascen. dicit in 3. lib. * Non hominem Deificatum dicimus, sed Deum humanatum. Idem autem est fieri Deum, quod Deificari. Ergo hac est falsa, homo factus est Deus.

a Respondeo dicendum, quod ista propositio, Homo factus est Deus, tripliciter potest intelligi. Vno modo, ita quod participium, factus, determinet absolute, vel subiectum, vel prædicatum. Et in hoc sensu est falsa, quia neque homo ille, de quo Deus prædicatur, est factus, neque Deus est factus, vt infra dicitur *. Et sub eodem sensu hac est falsa, Deus factus est homo. Sed sub hoc sensu non queritur hic de istis suppositionibus. Alio modo potest intelligi, vt ly, factus, determinet compositionem, vt sit sensus, Homo factus est Deus, id est, factum est, vt homo fit Deus. Et sub hoc sensu vtraq; est vera. Et homo factus est Deus, & Deus factus est homo. Sed hic non est proprius sensus harum locutionum, nisi forte intelligatur secundum quod ly, homo, non habet personalem suppositionem, sed simplicem. Licet enim hic homo non sit factus Deus, quia hoc suppositum, scilicet, persona Filij Dei, ab æterno fuit Deus: tamen homo, communiter loquendo, non semper fuit Deus. Tercio modo proprie intelligitur, secundum quod hoc participium, factus, ponit fieri circa hominem in respectu ad Deum, sicut ad terminum actionis. Et in hoc sensu, supposito quod in Christo sit eadem persona, & hypostasis, & suppositum Dei, & hominis (vt supra ostensum est *) ista propositio est falsa: quia, cum dicitur, Homo factus est Deus, ly, homo, habet personalem suppositionem. Non enim, esse Deum verificatur de homine ratione humana natura, sed ratione suppositi sui: suppositum a illud humana natura, de quo verificatur esse Deum, est idem, quod hypostasis, seu persona Filij Dei, quæ semper fuit Deus. Vnde non potest dici, quod iste homo incepit esse Deus, vel quod fiat Deus, aut quod factus sit Deus. Si verò esset alia persona, vel hypostasis Dei, & hominis, ita quod esse Deum, predicaretur de homine, & de conuerso, per quandam connexionem suppositorum, vel dignitatis personalis, vel affectionis, vel inhabitationis (vt Nestoriani dixerunt) tunc par ratione posset dici, quod homo factus est Deus, id est, coniunctus Deo, sicut & quod Deus factus est homo, id est, coniunctus homini.

Ad primum ergo dicendum, quod in verbis illis Apostoli hoc relatum, qui, quod refert personam Filij Dei, non debet intelligi ex parte prædicati: quasi aliquis existens ex semine Dauid secundum carnem sit factus Filius Dei, in quo sensu obiectio procedebat. sed debet intelligi ex parte subiecti, vt sit sensus, quod Filius Dei factus est, scilicet, homo, ad honorem Patris (vt Gl. exponit) existens ex semine Dauid secundum carnem. Ac si diceret, Filius

Lib. 1. c. 13. circa prim. tom. 3.

In epist. ad Clodionum inter princ. c. med.

Lib. 3. c. 2. non longe à fine.

Art. 3. c. 9. huius q.

Que. 2. a. 3.

ARTICVLVS VII.

Vtrum hac sit vera, Homo factus est Deus.

A D septimum sic proceditur. Videtur, quod hac sit vera, Homo factus est Deus. Dicitur enim Rom. 1. Quod ante promiserat per Prophetas

Tota loc. sup. 46. col.

Glos. inter sup illa verba Rom. 1.

Bbb 3

Filius Dei factus est habens carnem ex semine David, ad honorem Dei.

Ad secundum dicendum, quod illud verbum Augustini est intelligendum in illo sensu, secundum quod ex illa susceptione incarnationis factum est, ut homo esset Deus, & Deus esset homo. In quo sensu ambæ locutiones sunt veræ, ut dictum est.

Et similiter dicendum est ad tertium: nam Deificari idem est, quod fieri Deum.

Ad quartum dicendum, quod terminus in subiecto positus tenetur materialiter, id est, pro supposito: positus verò in predicato, tenetur formaliter, id est, pro natura significata. Et ideo, cum dicitur: Homo factus est Deus, ipsum fieri, non attribuitur humanæ nature, sed supposito humanæ nature, quod est ab eterno Deus, & ideo non conuenit et fieri Deum. Cum autem dicitur, Deus factus est homo, factio intelligitur terminari ad ipsam humanam naturam. Et ideo, proprie loquendo, hæc est vera, Deus factus est homo: sed hæc est falsa, Homo factus est Deus. Sicut si Sortes, cum fuerit homo, postea factus est albus, demonstrato Sorte, hæc est vera, Hic homo hodie factus est albus: hæc tamen est falsa, Hoc album hodie factum est homo. Si tamen ex parte subiecti poneretur aliquod nomen significans naturam humanam in abstracto, posset hoc modo significari ut subiectum factionis: puta, si diceretur, quod natura humana facta est Filius Dei.

COMMENTARIUS.

Distinguit D. Thomas tres sensus huius propositionis. Primus est, ut participium illud, factus, sit pars subiecti, vel prædicati: quo sensu dicit esse propositionem inusitatam, improprietatem & falsam. Quod est certissimum, præcipue, si, factus, sit pars prædicati, absolute illud determinans, nam tunc sensus est, Christum esse Deum, seu per participationem: si verò sit pars subiecti, significat, Christum esse hominem factum simpliciter, quod in rigore non est verum, ut infra dicitur. Posset tamen sumi subiectum illud in alio sensu, scilicet, ut significet non factum simpliciter, sed factum hominem, ita ut sensus sit, quia factus est homo, est Deus. Et hoc modo esset vera propositio, sed in re est eadem, quæ articulo præcedenti tractata est, aut cum hac: Verbum incarnatum est Deus.

Secundus sensus est, ut participium, factus, cadat in totam propositionem, quæ, sicut in tempore cepit esse vera, ita dici potest facta vera, seu factum esse, ut vere dici possit. Homo est Deus. Et hoc sensu ait D. Thomas, propositionem esse veram, quia non significat, aliquem hominem per actionem aliquam acquisiuisse Deitatem, sed solum simpliciter factum esse hoc totum, hominem esse Deum: & ideo dixit D. Thomas iuxta hunc sensum subiectum illud, homo, supponere simpliciter seu immobiliter, ita ut nullum suppositum sub illo liceat designare. Propter quod merito dicit, hunc etiam sensum esse improprium, & præter vnitatem suppositionem terminorum, maxime, ut notant idem D. Thomas & Bonavent. in 3. distinct. 7. cum vox illa, factus, masculini generis sit, sic enim non potest proprie cadere in totam propositionem. Dixi autem subiectum illud, homo, in hoc sensu, ita supponere immobiliter, ut non liceat sub illo designare certum suppositum, quia, ut statim dicam, nullum suppositum est, quod factum sit Deus: licet tamen formaliter designare hunc hominem, quia in eodem sensu etiam factum est, ut verum sit dicere, hunc hominem esse Deum: hoc enim non semper fuit verum, & aliquando incepit esse verum: imò ideo indefinite cepit hoc vere dici de homine, quia cepit vere dici de homine.

Tertius sensus, & propriissimus illius propositi-

tionis est, quem ipsa præ se fert, scilicet, aliquem hominem acquisiuisse diuinum esse, seu diuinam naturam, per aliquam effectiōem, hoc enim est, quod D. Thomas ait, participium, factus, in hoc sensu applicare effectiōem homini, tanquam terminum illius. Et hoc sensu, atque adeo simpliciter & proprie loquendo, ait D. Thomas, propositionem illam falsam esse: quæ est sententia communis Theologorum in 3. distinct. 7. Bonavent. Ricard. Durand. Palud. & Marfil. quæst. 6. art. 3. dub. 8. & c. D. Thomas propostionis falsitas ferè ex ipsa explicatione satis constat, quam D. Thomas ita declarat: quia, homo, in illa propositione supponit personaliter, de nulla autem persona subsistente in humanitate vere dici potest, factum esse Deum verum, de quo loquimur, maxime enim de persona Christi, illa autem non est facta Deus, sed per se & essentialiter est Deus. Unde si diceretur, homo genitus est Deus, verè diceretur, quia hic homo per generationem habet, ut sit Deus, non per affectionem. Unde confirmatur primo, nam per illam propositionem significatur Deum ut sit, esse terminum effectiōis, ad quem ipsa terminatur, quod repugnat Deitati. Confirmatur secundo, quia per illam propositionem significatur, hunc hominem supponi illi actioni, per quam talis homo fit Deus, quod etiam repugnat veritati huius mysterij. Antecedens patet ex communi modo significandi illius participij, factus: supponit enim suppositum, cui applicatur, unde rectè dicimus, Petrum factum esse calidum, non verò calidum factum esse Petrum. Confirmatur tertio, quia alias sequitur, Christum factum esse Deum: quia, ut supra dicebam, si hoc verè dici potest de homine, extraneum huius hominis: consequens autem falsum est, alias etiam ulterius sequitur, expositore concludendo, Verbum factum esse Deum. Tandem confirmatur, quia illa propositio, neque est vera ratione humanæ nature, quia neque illa est homo, neque est Deus, neque ratio illius homo est Deus: neque etiam potest esse vera ratione suppositi, seu personæ, quia illa non fit Deus: neque etiam ratione huius hominis, abstractendo à supposito, quia, cum effectio sit actio realis, vertitur circa singulare, & determinatum suppositum, & ideo non potest applicari huic homini, abstractendo à supposito: in quo differt hoc participium, factus, à participio, prædestinatus, de quo dicitur infra, quæst. 24. Potest denique hæc sententia confirmari ex his, quæ supra diximus disput. præced. sect. 3. hominem non posse dici deificatum, sed verum Deum, ratione huius mysterij, ubi & Patres pro hac sententia citamus, & exposuimus aliquos, qui interdum videntur aliter locuti. Sic etiam Fulgent. lib. de Incarnat. & Trinit. grat. cap. 10. inquit. Non ipsa caro, id est, ipse homo, in se formam diuinitatis accepit, sed Deus formam suam: & Petrus Diacon. lib. de Incarnatio. cap. 5. Deum dicit. Petrus Diacon. factum esse Christum, non Christum factum esse Deum. Idem Niceus. lib. 3. Theaur. cap. 32. & Elias Cretenensis orat. 1. Nazianzeni. §. Hac assumpta caro est, Elias Orat. & c.

Contra hanc verò sententiam sentit Scotus in distinct. 7. quæst. 2. Cuius fundamentum solum est, quia per aliquam actionem factum est, ut homo fit Deus, sed hoc solum significatur per illam propositionem, ergo. Facile tamen responderetur, negando actionem minorem, quia etiam significatur, illam actionem terminatam esse ad Diuinitatem, & suppositum esse hominem: & utrumque falsum est. Sed obijciatur, quia per conuersionem simplicem rectè videtur sequi, Deus factus est homo: ergo homo factus est Deus: quod argumentum eo magis urget, quo sancti Patres interdum ita loquuntur, August. lib. 1. de Trinit. cap. decimo tertio. Talis, inquit, erat illa susceptio, ut Deum hominem faceret, & hominem Deum, & ideo in Enchirid.

D. Thom.
Bonau.

ARTICVLVS VIII.

Utrum hac sit vera, Christus est creatura:

AD octauum sic proceditur: Videtur, quod hac sit vera, Christus est creatura. Dicit enim Leo Papa. Nona & inaudita conuentio: Deus qui est & erat, sit creatura. Sed illud potest predicari de Christo, quod Filius Dei factus est per Incarnationem. Ergo hac est vera, Christus est creatura.

B 2. Praterea, Proprietates vtriusque naturae, possunt predicari de hypostasi communi vtriusque naturae, quocunque nomine significetur, ut supra dictum est. * Sed proprietates humanae naturae est esse creaturam, sicut & proprietates diuinae naturae est esse creatorem. Ergo vtrumque potest dici de Christo, scilicet, quod sit creatura, & quod sit increatus, & creator.

3. Praterea, principalior pars hominis est anima, quam corpus. Sed Christus ratione corporis, quod de Virgine huius generis traxit, dicitur esse simpliciter natus de Virgine. Ergo ratione animae, quae creata est à Deo, debet simpliciter dici, quod Christus sit creatura.

C Sed contra est, quod Ambrosius dicit in lib. de Trinitate. Nunquid dicto factus est Christus? nunquid mandato creatus est Christus? quasi dicat, non. Vnde subdit, Quomodo autem creatura in Deo esse potest? etenim Deus naturae simplicis est, non coniuncta. Ergo hac non est concedenda, Christus est creatura.

a Respondeo dicendum, quod, sicut Hieronymus dicit, Refert in ad ex verbis inordinate prolatis incurratur haeresis. Vnde cum hereticis nec nomina debemus habere communia, ne ipsorum errori fauere videamur. Arianus autem heretici Christum dixerunt esse creaturam, & minorem Patre, non solum ratione humanae naturae, sed etiam ratione diuinae personae. Et ideo non est absolute dicendum, quod Christus sit creatura, vel minor Patre, sed cum determinatione, scilicet, secundum humanam naturam? Ea vero, de quibus suspicari non potest, quod diuina persona conueniant secundum se ipsam, possunt simpliciter dici de Christo ratione humanae naturae, sicut simpliciter dicimus, Christum esse passum mortuum & sepultum. Sicut etiam in rebus corporalibus, & humanis, ea quae in dubitationem venire possunt, an conueniant toti vel parti, si insunt alicui parti, non attribuimus toti simpliciter id est, sine determinatione: non enim dicimus, quod Aethiops est albus, sed quod est albus secundum dentes. Dicimus autem absque determinatione, quod est cristus, quia hoc non potest conuenire, nisi secundum capillos.

E Ad primum ergo dicendum, quod aliquando sancti doctores causa breuitatis, determinatione omitta, nomine creatura videntur circa Christum: est tamen in eorum dictis subintelligenda determinatio, in quantum homo.

Ad secundum dicendum, quod omnes proprietates humanae naturae, sicut & diuinae, possunt aliquantulum dici de Christo. Vnde Damascenus dicit in 3. libro, quod Christus, qui Deus est & homo, dicitur, & creatus & increatus, passibilis & impassibilis. Sed tamen illa, quae dubitationem habent circa alterutram naturam, non sunt dicenda absque determinatione: Vnde ipse postea alibi subdit.

bbb * Ipsa

Damasce. rid. cap. 40. & 41. & de predestinat. Sanct. cap. 15. dicit, hunc hominem fuisse coniunctum in unitate personae Filio Dei, quamquam ibi hominem pro humanitate sumptum videatur. Simili tamē modo Damascen. lib. 3. cap. 11. Verbum, inquit, caro factum est, & caro Verbum, Deus homo, & homo Deus: sicut etiam Nazian. orat. 35. num. 36. Hic homo, inquit, Deus est: sicut est postquam cum Deo coaluit: & orat. 51. circa principium dicit, Deum & hominem connexionem vnum esse, Deo nimirum, humanitatem, & homine diuinitatem suscipiente.

Respons. Respondetur ad argumentum, illam non esse legitimam conuersionem, quia mutatur suppositio, seu appellatio terminorum, ut per se satis constat: fieri ergo debet conuersio hoc modo, Deus factus est homo: ergo is, qui factus est homo, est Deus: Patres vero citant, quando ex adiunctis, & ex contextu sermonis constat eorum sensum, non tam dialecticum rigorem, quam sermonis elegantiam, & ipsius rei veram expositionem obseruant. Vnde in citatis locis loquuntur in secundo sensu à Diuo Thoma explicato, scilicet, per hoc mysterium factum esse, ut homo sit Deus, & ut eadem sit persona hominis & Dei. Sed quaerens, si humanitas Christi praexistisset prius tempore in alio supposito, quam assumeretur à Verbo, an posset veretune dici homo factus Deus, iam enim illi actioni supponeretur homo, & hic homo.

Respons. Respondetur, etiam in eo casu non posse id proprie dici, quia etiam tunc nullum esset suppositum, de quo verè dici posset factum esse Deum: nam si praexistisset in alia natura suppositum creatum, illud non solum non fieret Deus, sed potius desineret esse in suae naturae assumptione: & ita proprie non supponitur actioni, nisi ut terminus à quo. Quod si supponatur, suppositum illud esse increatum, scilicet, aliam diuinam personam, illa per se esset Deus, unde nec fieret Deus, nec Filius Dei, quia vnum suppositum non fit aliud.

Rem. b In solutione ad primum tractat Diuus Thomas locum illum Paul. ad Romanos 1. vbi loquens de Filio Dei subdit: Qui factus est ex semine David secundum carnem, vbi videtur dicere Paulus, Christum, qui est ex semine David secundum carnem, factum esse Filium Dei. Circa quem locum Adamus secutus Laurentium Vallam, putat vertendum potius fuisse

Adamus. genitum, quam factum, quia vox Graeca γεννησθαι vtrumque sensum patitur. Diuus tamen Augustinus quæstione 44. noui testamenti, quamquam fateatur potuisse generationis nomē eo loco poni, vel intelligi, mysterium tamen in hoc inuenit, quod Apostolus nomine facti, potius quam, geniti, vultus esse, sicut ad Galat. 4. cum dixit: Factum ex muliere. Quoniam enim, inquit Augustinus, sine humano semine concreta caro Domini est in vtero Virginis, & corpus effecta, sed effectum, & virtute sancti spiritus, ideo sic locutus est Apostolus: aliud est enim semine admisto, sanguinem coagulare & generare, & aliud, non permissione, sed virtute procreare, ideo factum potius, dicit, quam genitum.

Galat. 4. Ut autem recte Diuus Thomas exposuit, non Christus dicit factus Filius Dei, sed potius Filius Dei, illum enim refert participium, qui factus est, non simpliciter, sed secundum carnem, ut recte ibi notauit Chrysostomus. Nam de homine, inquit, est sermo propterea adiectum iuxta carnem, & ex semine David, id est ex Virgine à David descendente. Vnde sensus planus est, Filium Dei factum esse hominem ex Maria Virgine, ut recte ibi Anselmus & alij ferè omnes exponunt, & Augustinus sermon.

Chrys. 103. de tempore.

Ansel. August.